

M. KOZÁR MÁRIA

PÁVEL ÁGOSTON HOZZÁJÁRULÁSA A SZLOVÉN TUDOMÁNYOS KUTATÁSOKHOZ*

Pável Ágoston elsősorban a nyelvészet, a néprajz és az irodalomtörténet területén járult hozzá munkásságával a szlovén tudományos kutatásokhoz. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar–latin szakja mellett szláv filológiai előadásokat is hallgatott. Még egyetemista korában – 1909-ben – megírta *A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana*¹ című tanulmányát. *Asbóth Oszkár* (1852–1920) magyar nyelvész, a szláv nyelvtudomány egyetemi tanára, Pável Ágoston professzora szerint: „...a gazdag, minden tekintetben megbízható anyag avatja ezt a dolgozatot elsőrendű forrássá, ez biztosít a szláv nyelvek terén végzett nyelvjárástanulmányok közt Pável munkájának kiváló helyet...”²

Egy lengyel folyóiratban közölt német nyelvű recenziójának³ különlenyomatait Asbóth elküldte szlovén nyelvészeknek, akik ez alapján írtak ismertetések. *Stanislav Škrabec* (1844–1918) szlovén nyelvész úgy vélte, hogy a magyar nyelvű írás is érthető *a szlovén nyelvű példák alapján*. Azt ajánlotta, hogy Pável tanulmánya mintájára a többi szlovén nyelvjárásról is készüljön ilyen hangtan.⁴ *Matija Murko* (1861–1952) szlavista és néprajzkutató megállapította, hogy addig a magyarországi szlovének nyelvjárását csak könyvekből ismerték a szlovén nyelvészek. Pável könyve az *élő nyelv* hangtanának szisztematikus leírása.⁵ *Fran Ramovš* (1890–1952) szlovén szlavista *jó monográfiának* nevezte Pável hangtanát, és forrásként használta saját tanulmányaihoz.⁶

* 1941. február 6-án, 76 éve tartotta Pável Ágoston székfoglaló előadását a szegedi egyetemen „Mátyás király a szlovén néphagyományban és irodalomban” címmel. Ez az előadása is jelentős hozzájárulás volt a szlovén tudományos kutatásokhoz.

1 PÁVEL Á. 1909

2 ASBÓTH O. 1910a. 127–140. http://real-j.mtak.hu/1266/1/NYELVTUD_03.pdf 133.(2017.04.12)

3 ASBÓTH, O. 1910b. 177–202.

4 Cvetje 1911/4. idézi NOVAK, V. 1970. 314.

5 Ljubljanski Zvon 1912, 216–218. idézi: NOVAK, V. 1970. 314.

6 NOVAK, V. 1970. 314.

Pável nyelvészeti tanulmányának néprajzi bevezetőjét „a hazai szlovén nyelvterületről” szlovén nyelvre fordítva *Vilko Novak* (1909–2003) szlavista és néprajzkutató 1935-ben publikálta az általa szerkesztett *Slovenska krajina*⁷ könyvben. A Pável Ágostonról 1970-ben írt monográfiájában pedig *részletesen ismertette szlovén nyelven* a hangtant, így az a szlovén kutatás számára még elérhetőbb lett.⁸ *Jože Toporišič* (1926–2014), a XX. század második felének legtekintélyesebb szlovén nyelvésze szerint Pável hangtana „*korszakának legjobb és legterjedelmesebb értekezése*”.⁹ A fiatal nyelvészek közül *Tjaša Jakop* 1998-ban a Ljubljana-i Egyetemen megvédett diplomamunkájában *szlovénre fordította a hangtanból a magánhangzók rendszerét*. A Cankovai Pável-konferencián 2016-ban *összehasonlította* a település nyelvjárásának mai hangtanát Pável hangtanával, és megállapította, hogy az az elmúlt száz év alatt nem változott, csak a szókincs bővült modern kifejezésekkel az irodalmi nyelvből.¹⁰ Az említett értékelések azt bizonyítják, hogy Pável hangtana kitűnő *forrásértékű tanulmánya a szlovén nyelvészetnek megjelenésétől a mai napig*.

Pável Ágoston fő műve a muravidéki szlovén nyelvjárás első és egyben egyetlen monográfiája, a *Vend (hazai szlovén) nyelvtan*. Az 1909-ben megjelent hangtan után folyamatosan dolgozott a kéziraton, amely 1942-ben elkészült, de csak 2013-ban jelent meg könyv alakban¹¹ a Maribori Egyetem nyelvészprofesszorának, *Marko Jesenšeknek* a szerkesztésében, aki szerint a „*történeti leíró nyelvtan nagyon pontosan bemutatja a XVIII-XIX. századi muravidéki szlovén irodalmi nyelv alaktanának és mondattanának szabályait*”.¹²

A magyarországi szlovének első hivatásos tudósának nyelvészeti és néprajzi értekezéseiben egybefonódik a két tudományág. Hangtanának¹³ bevezetője „a hazai szlovén nyelvterületről” és a „Szövegek” címmel közölt 15 muravidéki szlovén népdal néprajzi jellegű. A nyílttűzhelyű konyhákat bemutató írásában nyelvészeti értékű a berendezés és a felszerelések szlovén nyelvű fonetikus lejegyzése.¹⁴ A rigászás menetének leírása apátistvánfalvi szlovén nyelvjárásban nyelvészeti szempontból forrásértékű.¹⁵

NÉPRAJZI TANULMÁNYOK

Pável hangtana megjelenésének évében – 1909-ben – született Belatincon (ma: Beltinci Szlovéniában) *Vilko Novak*. Mivel édesapja az I. világháborúban tüdőbajt szerzett és meghalt, édesanyja a két árva gyerekekkel testvéréhez, Ivan Bašához költözött Bagonyára/Bogojinára, aki ott volt plébános. Novak a nála 23 évvel idősebb Pável Ágostonnal itt találkozott először 1921-ben, 12 éves korában. Ezután olvasta el *A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtanát*, amelynek egy példánya ott volt a plébánián.¹⁶ Novak és Pável hét év múlva találkoztak ismét, 1929 júliusában Cankován, Pável legfiatalabb testvére, Alfonz újmiséjén.

7 NOVAK, V. 1935. 13–15.

8 NOVAK, V. 1970. 312–313.

9 TOPORIŠIČ, J. 1987.

10 JAKOP, T. 2016. 53–64.

11 PÁVEL, A. 2013

12 JESENŠEK, M. 2003

13 PÁVEL Á. 1909a

14 PÁVEL Á. 1927a

15 PÁVEL Á. 1942a

16 SZÉKELY–MUKICS 1986. 48.

Előtte két évvel, 1927-ben közölte a budapesti *Néprajzi Értesítő* Pável tanulmányát a *Nyílt-tűzhelyű konyhák a hazai szlovénoknál* címmel. A tanulmány szlovénre fordítására Novakot muraszombati gimnáziumi tanára, *Janko Sever* biztatta, akinek az írás különlenyomata Pável távoli nőrokonainál került kezébe, ahol albérletben lakott.

Vilko Novak is, akárcsak Pável Ágoston, az elemi és részben középiskolai tanulmányait magyar nyelven végezte a XX. század elején, ezért mindketten anyanyelvi szinten beszéltek a szlovén és a magyar nyelvet. Pável Ágoston örömmel vette, hogy munkája szlovén fordításban is olvasható lesz, s ezzel hozzájárulhat a szlovén tudományos kutatásokhoz. A fordítás 1931-ben látott napvilágot a ljubljana *Etnolog* néprajzi folyóiratban.¹⁷ Vilko Novak szerint a tanulmány nemcsak néprajzi, hanem nyelvészeti szempontból is értékes. Ez az első olyan írás, amely a Szentgotthárd környéki szlovének nyelvjárásában adja meg a terminológiát, és egész mondatokat is közöl. A konyha, a szoba berendezési tárgyainak, a konyhaeszközöknek, a gazdasági eszközöknek a nevét fonetikusán jegyezte le Pável, és összehasonlította a *Maks Pleteršnik* szlovén nyelvész szlovén–német kétkötetes nagyszótárában¹⁸ található kifejezésekkel. A szlovén néprajztudomány számára azért forrásértékű Pável értekezése a füstöskonyhákról, mert ez az első olyan tanulmány, amely a magyarországi szlovének anyagi kultúrájával foglalkozik.¹⁹

A ljubljana néprajzi folyóirat szerkesztője, *Stanko Vurnik* Vilko Novak közvetítésével kérte Pável, hogy küldjön még írásokat. Pável 1930 májusában Novakhoz írt szlovén nyelvű levelében ígéretet is tett erre: „*Vurnik úrnak mondja meg, hogy még az idén összeállítok valamit az Etnolog számára a rábavidéki szlovének népviseletéről és másról... Nagyon örülnék, ha ő is átjönne; sok mindent látna itt, amit azután felhasználhatna a tudományos munkájában; de én nem tanácsolom neki, hogy a határmenti falvakban fényképezzen, mert a két ország közötti viszony még mindig nagyon feszült, különösen a határon.*”²⁰

Pável sajnos nem küldött több írást az *Etnolog*nak, s Vurnik sem jött el a rábavidéki szlovénekhez, mert 1932-ben meghalt. Vilko Novak viszont 1930 nyarán egy hetet töltött Pável Ágoston házában Szombathelyen. Ez alatt az idő alatt együtt elmentek Apátistvánfalvára és a többi Szentgotthárd környéki szlovén faluba. „*Föllépésével könnyen megnyerte az emberek bizalmát, jóllehet azok kezdetben minden idegennel szemben kissé bizalmatlanok voltak. De amikor hallották, hogy ez az idegen az ő szlovén nyelvjárásukat beszéli, és hogy mindennapi életük iránt érdeklődik, rögtön megbarátkoztak vele. Pável a nyelvjárási szövegek lejegyzésénél nagyon pontos volt...*” „*Tele volt tervekkel, hogy mi mindenről fog írni. Erről sokat leveleztünk is. A kifejezőmódban természetesen mindketten óvatosak voltunk. Kizárólag szakmai dolgok kerültek szóba. Irodalmi szlovén nyelven írtunk egymásnak*” – emlékezett ezekre az időkre Vilko Novak 1986-ban.²¹

Az 1930-as években Novak és Pável többször is találkozott személyesen. Főként a nyári szünidőben, Pável Ljubljánában és Šoštanjban, valamint Žižkiben lakó húgainál. Novak 1938 végén meglátogatta Szombathelyen, amikor budapesti tanulmányútra utazott. 1941 és

17 PAVEL, A. 1931. 125–145.

18 PLETERŠNIK, M. 1894–1895. A szótárt Pável Asbóth Oszkártól kapta kölcsön: „... tudományos apparatussal alig rendelkezett — még PLETERŠNIK szlovén szótárát is csak munka közben kapta tőlem állandó használatra.” ASBÓTH, O. 1910a. 127.

19 NOVAK, V. 1970. 322.

20 NOVAK, V. 1970. 324.

21 SZÉKELY–MUKICS 1986. 58, 53.

1945 között Muraszombatban és Szombathelyen volt alkalmuk az együttműködésre.²² A Pável Ágostonnal való kapcsolata hatására kezdett Vilko Novak 1931-től írni a Vas megyei szlovénekről. 1933-ban egy hosszabb, Pável Ágostonnal készített beszélgetése jelent meg Novaknak a *Slovenec*²³ című lapban. Majd 1931 és 2000 között 29 írásában tájékoztatta a szlovén tudományos életet Pável munkásságáról.²⁴ Levelezésük még publikálásra vár, amely szintén forrásértékű adatokat tartalmaz a tudományos kutatás számára.²⁵ Pável Ágoston kedveltette meg Vilko Novakkal serdülő korában a szlavisztikát, felnőtt korában pedig a néprajztudományt. Így lett Vilko Novak Pável Ágoston mellett a legelismertebb muravidéki szlovén szlavista és néprajzkutató. Pável Ágoston egy „kitűnő tanítvánnyal” is jelentősen hozzájárult a szlovén tudományos kutatásokhoz.

A nyílt tüzhelyekről készült írásához hasonló néprajzi és nyelvészeti értekezést 15 év elteltével publikált Pável Ágoston *Rigászás a Vendvidéken és az Őrségben* címmel.²⁶ A rigászás menetét rábavidéki szlovén nyelvjárásban és magyarul írta le párhuzamosan. Ezzel a szlovén nyelvészet és néprajz számára egyaránt jelentős adatokat szolgáltatott. A szlovén szöveg adatközlője *Orbán Ferenc* apátistvánfalvi tanító volt. A tíz fotóból pedig kilencet *Csaba József* (1903–1983) készített Farkasfán, kettőt 1940-ben és hetet 1941-ben. Farkasfán adatokat is gyűjtött Pávelnak, amiről fennmaradt levelezésük tanúskodik. „*Nyári pihenőm alatt végre megírtam a rigófogásról szóló tanulmányomat. Látom: a képekkel együtt meglesz 2 év. Igen örülök neki, mert meg vagyok vele elégedve. A képanyagot majd Szehelyen válogatom ki hozzá. Most azért küldöm meg Neked a kéziratot, hogy légy szíves átnézni, nincse benne valahol valami téves értelmezés. A farkasfaiakra vonatkozó rész egészen a Te adataid alapján, a Te közléseidből íródott.*”²⁷

Csaba József Pável Ágoston közbenjárására kapott körjegyzői állást Péterhegy (ma: Gornji Petrovci Szlovéniában) szlovén faluban. A körjegyzőséghez tartozó településeken értékes adatokat gyűjtött, és fényképeket készített számára, de maga is írt tanulmányokat.²⁸ 180 publikációja közül 12 szlovén vonatkozású (2 természettudományi és 10 néprajzi írás). Pável útmutatásai alapján írásában a szlovén kifejezéseket precízen lejegyezte fonetikusán. „*Jelzett tanulmányaidnak is igen örülök. Mind a méhészeti, mind a bicskakészítő nagyon értékes lesz. Természetesen mindenütt fel kell jegyezned a pontos vend szavakat és kifejezéseket is. Ezek helyes fonetikai írásában készséggel leszek segítségedre, ha meglátogatlak.*”²⁹

Vilko Novak mellett Csaba József volt Pável Ágoston másik „kitűnő tanítványa”, s ezzel közvetve ismét hozzájárult a szlovén tudományos kutatásokhoz.

22 SZÉKELY–MUKICS 1986. 55–56.

23 NOVAK, V. 1933.

24 KÜZMIČ, F. Bibliografija Vilka Novaka. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/gradiva-pomurja/bibliografije/osebne-bibliografije/novak-vilko> (2017. 04. 15.)

25 ŽIŽEK, M. 2010 <https://dk.um.si/Dokument.php?id=15040> (2017. 04. 14.)

26 PÁVEL Á. 1942a.

27 Pável Ágoston levele Csaba Józsefhez. Vashidegkút, 1941. aug. 24. közli: ILLÉS P. 2002. 296.

28 KOZAR, M. 1985. 237–240.

29 Pável Ágoston levele Csaba Józsefhez. Szombathely, 1943. július 23. közli: ILLÉS P. 2002. 302.

IRODALOMTÖRTÉNETI KUTATÁSOK

Mátyás király alakja a szlovén néphagyományban és irodalomban élete végéig foglalkoztatta Pável Ágostont. Három tanulmányt³⁰ publikált e témában, mindháromat szlovén nyelven részletesen ismertette Vilko Novak 1965-ben egy belgrádi néprajzi folyóiratban.³¹ Így a szlovén kutatás számára is hozzáférhetővé tette, ami azért is fontos, mert Mátyás király személyét a szlovén néphagyományban és irodalomban elsőként Pável Ágoston vizsgálta. A cankovai hangtannal egy időben, szintén 1909-ben jelent meg tanulmánya a budapesti néprajzi folyóiratban, az *Ethnographiában* *Az Orpheusz-monda rokonai a délszláv népköltészetben* címmel. A szlovén, szerb, horvát, macedón és bolgár népköltészetet tanulmányozva egy szlovén népballadában talált az Orpheusz-monda rokonára, melynek címe *Hegedűs a poklok kapujában* (*Godec pred pekлом*). A hegedűs Mátyás király, aki „kralj Matjaž” néven lett a szlovének „nemzeti hősevé, kivel mesék, mondák, népballadák már a XV. században is szívesen foglalkoztak, sőt – ami valóban páratlan népszerűsége vall – Mátyás nevéhez még manapság is fűződnek közkeletű népi mondások, melyekben a szlovén nép váravárja Mátyás visszatérő korát és uralmát. Nem lehetetlen tehát, hogy legnagyobb népszerűsége idején, hatalmas tetőpontján, egy korábbi, talán mitikus szlovén hős helyét foglalta el a népköltészetben, amire számtalan példa akad a világirodalomban, főleg a mondák körében...” – írta Pável Ágoston 1909. évi tanulmányában. Az orpheuszi hagyomány szerinte „a tudományos és műirodalomból került a nép közé... a szerbek és bolgárok „bugarkinjá”-iban a Marica [folyó – MKM] mentén még a XVI. és XVII. században is éltek az Orpheuszról szóló antik tradíciók. Ha ez igaz, akkor nincs kizárva, hogy a szlovénekhez is a Marica völgyéből kiinduló hagyomány révén jutott el a monda a közbeeső szláv népek (bulgárok, szerbek, horvátok) közvetítésével; később a Marica-menti „bugarkinjá”-k kihaltak, de megmaradtak – bár szűkebb körre szorulva – a stájer és krajnai hegyvidék „pesma”-i.³²

Vilko Novak 1965-ben megállapította, hogy Pável tanulmánya után 36 évvel (1945–ben) *Ivan Grafenauer* szlovén irodalomtörténész és néprajzkutató is ugyanarra a következtetésre jutott, hogy az Orpheusz-monda motívumai a balkáni népek közvetítésével kerültek a korai középkorban a szlovénekhez.³³

A három Mátyás királlyal kapcsolatos tanulmány és Pável Ágoston fordításai a szlovén, horvát és szerb népköltészetből, a szlovén irodalomból a Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó és a Szombathelyi Szlovén Önkormányzat közös gondozásában születésének 130. évfordulójára jelentek meg legutóbb 2016-ban.³⁴

Pável Ágoston a Mátyás-monográfiához évtizedekig gyűjtött anyagot. Ezt Vilko Novakhoz 1941. február 7-én írt levelének részlete is tanúsítja: „A szünidőben hosszabb időre 'hazamegyek', hogy befejezzem nagyobb munkámat Mátyás királyról. Szeretném ehhez átnézni az összes szlovén irodalmat.”³⁵

A szlovéniai tanulmányutat 1941-ben a háborús körülmények nem tették lehetővé. A szegedi egyetemen tartott székfoglaló előadását mégis megtartotta *Mátyás király a szlovén*

30 PÁVEL Á. 1909b, 1927b, 1942b.

31 NOVAK, V. 1965. 1261–1267.

32 PÁVEL Á. 1976. 19–20.

33 NOVAK, V. 1965. 1262–1263.

34 GADÁNYI – S. PÁVEL – M. KOZÁR 2016.

35 NOVAK, V. 1965. 1264.

néphagyományban és irodalomban címmel 1941. február 6-án. E dátumra emlékezve választottuk konferenciánk időpontjául 2017. február 3-át. Vilko Novakhoz 1941. március 14-én írt levelében Pável Ágoston egyetemi előadásait és további kutatásait tervezte: „Az első szemeszterben Mátvás király a szlovén néphagyományban és irodalomban címmel tartok előadásokat. Két szemeszterre való anyagom is van hozzá. De össze kell még gyűjtenem mindent, amit erről a témáról ott írtak és minden szöveget.”³⁶

Az összefoglaló mű megírását váratlan, korai halála megakadályozta. Jegyzeteit (150 cédulán) a Savaria Múzeum Néprajzi adattára őrzi *Mátvás mondák bibliográfiája* címen.³⁷

Pável Ágoston hozzájárulása a szlovén tudományos kutatásokhoz a néprajz, a nyelvészet és az irodalomtörténet területén jelentős. Elsőként tanulmányozta a muravidéki szlovén nyelvjárás hangtanát, és írta meg nyelvtanát. Elsőként írt néprajzi tanulmányt a Szentgottárd környéki szlovének anyagi kultúrájáról. Elsőként foglalkozott a szlovén néphagyományban és irodalomban a magyar Mátvás király alakjával. Tanulmányait a szlovén tudomány kitűnő forrásértékűnek értékelte keletkezésüktől a mai napig.³⁸

IRODALOM

- ASBÓTH Oszkár
1910a Pável Ágost, A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana. *Nyelvtudomány*, 1910/2. Budapest 127–140.
- ASBÓTH, Oszkár
1910b A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana. (Lautlehre der vashidegküter slovenischen Mundart von Avgust Pavel). *Rocznik slawistyczny*. Krakow 177–202.
- GADÁNYI Károly – S. PÁVEL Judit – M. KOZÁR Mária (szerk.)
2016 Sorsközösség az irodalomban Pável Ágoston fordítói munkássága tükrében. Születésének 130. évfordulója tiszteletére. Szombathely
- ILLÉS Péter
2002 „Vigasztalódj azzal, hogy derék munkát végzel...” Pável Ágoston levelezése Csaba Józseffel (1935–1945). *Savaria, a Vas Megyei Múzeumok értesítője*, 27. évf. 249–303.
- JAKOP, Tjaša
2016 Govor Cankove od Pavlovega Glasoslovja (1909) dalje. Avgust Pavel med Slovenci, Madžari in Avstrijci. *Zora* 120. Maribor 53–64.
- JESENŠEK, Marko
2003 O jezikoslovnem delu Avgusta Pavla. Avgust Pavel. *Zora* 23. Maribor 33–55.
- KOZAR, Marija
1985 József Csaba (1903–1983). Raziskovalec ljudske kulture Slovencev med Muro in Rabo. *Etnografija južnih Slovanov na Madžarskem* 7. Budimpešta 237–240.
- NARTNIK, Vlado
1998 Pogledi na Pavlove raziskave tematike Orfeja. Slovensko-madžarski jezikovni in književni stiki od Košiča do danes. *Zbornik razprav*. Budimpešta 205–210.

36 NOVAK, V. 1965. 1266.

37 Savaria Múzeum Néprajzi Adattára, K-142

38 NARTNIK, V. 1998. 205–210.

- NOVAK, Vilko
1933 Razgovor z dr. Avgustom Pavlom. Slovenec (Ljubljana) 61 (1933), 180 (10. VIII.), 4–5.
- NOVAK, Vilko
1935 O prekmurskih Slovencih. Slovenska krajina. Beltinci 13–15.
- NOVAK, Vilko
1965 Avgust Pavel in slovensko ljudsko pesništvo. Narodno stvaralaštvo-Folklor. Beograd 1261–1267.
- NOVAK, Vilko
1970 Življenje in delo Avgusta Pavla. Razprave SAZU VII. Ljubljana 295–340.
- PÁVEL Ágoston
1909a A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana. Budapest. (Magyarországi szláv nyelvjárások I.)
- PÁVEL Ágoston
1909b Az Orpheusz-monda rokonai a délszláv népköltészetben. *Ethographia*. 6. sz. Budapest 321–340.
- PÁVEL Ágoston
1927a Nyílttűzhelyű konyhák a hazai szlovénoknál. *A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárának Értesítője*. 4. sz. Budapest 129–144.
- PÁVEL Ágoston
1927b A Hunyadiak a délszláv népköltészetben. Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum 2. évkönyve. 1926/1927. Szombathely 111–124.
- PAVEL, Avgust
1931 Odprta ognjišča v kuhinjah rabskih Slovencev. *Etnolog* IV. 125–145.
- PÁVEL Ágoston
1942a Rigászás a Vendvidéken és az Őrségben. *A Néprajzi Múzeum Értesítője*, 3. sz. Budapest 141–163.
- PÁVEL Ágoston
1942b Mátyás király és a szlovénok. *Sorsunk*. Április–május. 197–202.
- PÁVEL Ágoston
1976 Válogatott tanulmányai és cikkei. Szombathely
- PAVEL, Avgust
2013 Prekmurska slovenska slovnica = Vend nyelvtan; prevedla Marija Bajzek Lukač; uredil Marko Jesenšek. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. Zora 100.
- PLETERŠNIK, Maks
1894–
1895 Slovensko-nemški slovar. Ljubljana
- SZÉKELY András Bertalan – MUKICS Ferenc
1986 Két nép hú fia. Beszélgetések Pável Ágostonról. Budapest – Szombathely
- TOPORIŠIČ, Jože
1987 Slovensko narečjeslovje. Portreti, razgledi, presoje. Maribor 217–256.
- ŽIŽEK, Mateja
2010 Slovenska pisma Avgustu Pavlu iz njegove osebne zapuščine. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru. Maribor